PUHELINSHEKKI.
==========

Oli eräs asia, joka antoi aihetta paljoon neuvottelemiseen ja suunnittelemiseen, mutta kuitenkin loppujen lopuksi valui hiekkaan. Se oli sotilashallintoviranomaisten pyyntö saada puhelimitse antaa maksumääräyksiä, mikä olisi tiennyt, että he olisivat saaneet käyttää esimerkiksi Joensuussa tilillä olevia varojaan muualla ilman shekkiä tai edes ilmoitusta Joensuun konttorille, yksistään soittamalla puhelimitse sille konttorille, jonka tahtoivat maksun suorittavan.

Heidän mielestään oli pankin tavanmukainen välitys liian hidas, silloin kun kiireesti täytyi saada rahaa käytettäväksi kolmannella paikkakunnalla.

Myös olisi erinäisillä sotilashallinnon virkamiehillä pitänyt olla oikeus nostaa rahaa ilman muuta mistä pankin toimipaikasta tahansa, vaikka tili olisikin muualla ja riippumatta siitä ettei olisi mahdollisuutta saada sovittuja allekirjoituksia asiapapereihin hankituksi.

Tähän pyyntöön sisältyi niin paljon pankin tavallisesti noudatetuista periaatteista poikkeavaa, että tuntui hyvin epäilyttävältä suostua siihen noin vaan. Asiasta keskusteltiin moneen otteeseen kamreeri Blomquistin kanssa ja lopuksi pyysi hän minua suunnittelemaan ja ehdottamaan jonkun hyväksyttävän muodon, jonka puitteissa voisimme suostua tällaisiin toivomuksiin.

Epäröiden lupasin yrittää, vaikka tehtävä tuntuikin melko toivottomalta eikä aikaakaan oikein tahtonut olla tämmöiseen ylimääräiseen työhön. Tiesin sen tietävän lyhyempää yölepoa, mutta toiselta puolen kysymys myös kiinnosti minua, sillä epäilemättä se koski erinäisiä puutteellisuuksia, joista olisi ollut hyvä päästä.

Mietittyäni kysymystä jonkun aikaa, tulin siihen tulokseen, että olisi saatava aikaan jonkunlainen "puhelinshekki", jonka avulla saataisiin ainakin yksi viivytystä aiheuttava väliaste poistetuksi. Järjestelmä ei täydellisesti tyydyttänyt itseänikään, mutta sille perustalle ehkä olisi voinut kehittämällä ja parantamalla laatia jotakin kunnollistakin arvelin, joten päätin tehdä siitä kirjallisen muistion. Tulos oli, että postitin kamreeri Blomquistille seuraavan:

"Pro memoria
puhelinshekkien mahdollisesta käyttämisestä Suomen Pankissa maksujen välitysmuotona.

Tarpeen vaatiessa ja varsinkin kiireellisissä tapauksissa, jolloin on vaikea toimittaa maksumääräyksiä perille tavallisia apuneuvoja käyttäen voisi ajatella uuden shekkimuodon käytäntöönottamista sillä tavalla, että maksun lähettäjä, jolla tulee olla asianmukainen pano- ja ottotili jossain pankin konttorissa, voisi suoraan vastaanottajaa lähinnä olevaan pankin konttoriin sanella puhelimitse kirjoittamansa shekin täydellisen tekstin, jonka vastaanottava konttori täyttää tarkoitukseen varattuun kaavakkeeseen ja jota puhelinjäljennöstä vastaan maksu asiaankuuluvaa, laillista kuittausta vastaan suoritetaan shekin tekstissä määrätylle henkilölle, jonka kuitenkin tulee pätevästi todistaa henkilöllisyytensä.

Teknillisesti olisi asia järjestettävissä seuraavien periaatteiden mukaan.

Lähettäjän tulisi täyttää ja täydellisillä allekirjoituksilla varustaa tavallinen shekkilomake, jonka hän puhelimessa kaikkine merkintöineen ja numeroineen sanelee jäljennettäväksi. Sanelun jälkeen hän varustaa shekin poikkiviistotoisella merkinnällä, josta selviää, että on kysymys puhelin-

shekistä sekä mihin se on puhelimitse annettu esim. " P U H E L I N S H E K K I A u n u k s e e n".

Näin merkitty shekki tulisi hänen ensi tilassa toimittaa sille pankin konttorille, jossa tili pidetään, eikä siis sille, johon puhelinmääräys annettiin.

Puhelinsanomaa vastaanottavalla konttorilla tulisi olla käytettävissään tavallisia pano- ja ottotilin shekkilomakkeita, joista kuitenkin puuttuisi juokseva numero.

Vastaanotettuaan puhelinsanoman täyttää virkailija tämmöisen shekkijäljennöslomakkeen saatujen tietojen perusteella, jolloin on huomattava että myös kaikki tiedot kuten alkuperäisen shekin juokseva numero, tilin numero, määrä numeroilla ja kirjaimilla, muu teksti, mikäli se ei ole valmiiksi painettu sekä kaikki allekirjoituksiin ja niihin kuuluviin leimoihin kuuluvat merkinnät mitä tarkimmin tulevat merkityiksi asianomaisiin paikkoihin.

Shekkijäljennös täytetään joko kirjoituskoneella punaista värinauhaa käyttäen tai käsin puneella, jotta se heti eroittautuisi tavallisesta shekistä.

Tätä shekkiä, jossa myös olisi valmiiksi painettuna poikkiviistottainen merkintä "Puhelinshekki", käsittelisi konttori aivan kuten tavallista toispaikkaista shekkiä ainakin. Siihen tulisi siis tavanmukainen merkintä lunastuspaikasta ja -ajasta sekä MAKSETTU-leima ja se lähetettäisiin ensi postissa tilitettäväksi. Lunastustilaisuudessa täytettäisiin tavanmukainen punainen maksumääräyslippu, joka huomattaisiin Konttorien tilillä. Shekki pitäisi siirtää ja maksumääräyslippu kuitata.

Konttori, jossa tili hoidetaan, saisi siis ensin vastaanottaa alkuperäisen shekin tilin haltijalta ja tehdä sen perusteella tarpeellisen varauksen tilikirjassa kuten shekkejä varmennettaeasa ja vasta saadessaan Konttorien tilin kautta käsiinsä kuitatun jäljennöksen liittää molemmat kappaleet yhteen ja vähentää määrän lopullisesti tililtä.

Jos jäljennös syystä tai toisesta häviäisi, mutta pankin tileistä kävisi selville, että sitä vastaan on suoritus tapahtunut, käytettäisiin alkuperäistä vähennyksen pohjana sen jälkeen, kun sen takasivulle olisi tehty merkintä jäljennöksen kohtalosta.

Jos sattuisi niin, että jäljennös ehtisi perille ennen alkuperäistä shekkiä, meneteltäisiin kuten ainakin lunastetun shekin saapuessa ja alkuperäisen tehtäväksi jäisi aikanaan ainoastaan varmentaa jäljennöksen oikea alkuperä.

Alkuperäistä shekkiä vastaan, jossa olisi merkintä "Puhelinshekki" ei saisi koskaan suorittaa maksua tai sen perusteella tiliä hyvittää.

Puhelinshekin jäljennöskappale olisi lunastuskelpoinen ainoastaan siinä konttorissa, jossa se on kirjoitettu.

Puhelinshekki olisi peruuttamaton eikä sitä voitaisi kuolettaa.

Puhelinshekin käyttö olisi kokonaan tilinhaltijan vastuussa ja olisi hänen varmistauduttava siitä, että sanelu otetaan oikein vastaan vaatimalla sen vastaanottajan taholta toistettavaksi.

Jos lisävarmennus katsottaisiin tarpeelliseksi olisi syytä merkitä shekin niin hyvin kuin jäljennöksenkin vasempaan alakulmaan kuka sanoman antoi ja kuka sen otti vastaan kuten puhelinsanomissa yleensä.

Tämän suunnitelman toteuttaminen ei aiheuttaisi pankin taholta muita toimenpiteitä kuin konttorien ja asioimistojen varustamista numeroimattomilla pano- ja ottotilin shekkilomakkeilla, joihin olisi poikkiviistoon painettu sana:"Puhelinshekki".

Jotta shekkijäljennökset paremmin eroittautuisivat tavallisista shekeistä, voitaisiin niitä valmistettaessa käyttää vaikka ruskeata paperia.

Saadakseen oikeuden käyttää puhelinshekkejä tulisi tilinhaltijan tehdä siitä kirjallinen anomus Johtokunnalle,

joka luvan myönnettyään ilmoittaisi konttoreille keille näitä oikeuksia on myönnetty. Myöntäessään jollekin puhelinshekkioikeuden antaisi Johtokunta asianomaiselle samalla tarpeelliset ohjeet, miten tätä shekkimuotoa käytetään. Myöskin voisi asiakas ehdottaa erikoista salamerkin käyttämistä ja olisi siinä tapauksessa, että sellaisesta sovitaan, asiasta salaisella kiertokirjeellä konttoreille tiedoitettava.

Näin ehdottanut, Sortavalassa, marraskuun 9 p:nä 1941

G. Å. Myréen."

Kamreeri Blomquist ei katsonut itse voivansa rakentaa ehdottamaani järjestelmää edelleen, vaan vei sen Johtokuntaan, jossa mielipiteet pro & contra jakautuivat tasaan. Johtokunnasta oli tuomari Sahlstein silloin juuri matkoilla, eikä sen vuoksi tehty minkäänlaista päätöstä.

Kun tiesin tuomari Sahlstein'in olevan tulossa Sortavalaan, päätin tiedustella hänen mielipidettään,kuten sitten teinkin. Hän tutki ehdotusta laillisuuden kannalta ja tuli siihen tulokseen, että se kyllä oli lain puitteissa toteutettavissa, mutta ei tahtonut sanoa sen enempää, ennenkuin oli saanut keskustella asiasta Johtokunnan muitten jäsenten kanssa, joten saisin tietää tuloksen vasta hänen palattuaan Helsinkiin.

Aikanaan ilmoitti sitten kamreeri Blomquist, että Johtokunta katsoi olevan vaarallista perustaa järjestelmää sille periaatteelle, että samasta asiasta tulisi kaksi shekkiä, sillä vaara oli olemassa, että myös toinen kappale voisi tulla lunastetuksi vahingossa. Olisi siis päästävä semmoiseen muotoon, ettei tällaista vaaraa ilmenisi. Sanoin harkitsevani ehdotsta uudestaan tältä kannalta ja aikanaan tekeväni vastaavan lisäehdotuksen.

Jonkun ajan mietittyäni täytin lupaukseni ja laadin uuden, parannetun ehdotuksen vanhan jatkoksi ja täydennykseksi sekä lähetin sen seuraavassa muodossa kamreeri Blomquistille:

"Pro memoria,

joka koskee asiakkaiden suoraan antamia puhelinmaksumääräyksiä.

Viitaten aikaisemmin laadittuun muistioon puhelinshek-

kien käyttöönottamisen mahdollisuuksista, minkä ehdotuksen mukaan käytettäisiin tavallinen pano- ja ottotilin shekki siihen liittyvine jäljennöksineen ainoana välineenä, tulee tässä otettavaksi huomioon muita käytännön kannalta toteutettavissa olevia mahdollisuuksia.

Edellinen pro memoria oli rakennettu sille periaatteelle, että pano- ja ottotililtä yleensä ei saa nostaa rahaa muuta kuin shekkiä vastaan, periaate, josta pankki ei ole myöntänyt muita poikkeuksia kuin sen, että kotimainen clearingvelka on saanut suoraan rasittaa mainittua tiliä ilman että siitä shekkiä tositteeksi vaaditaan, ja jota periaatetta olisi syytä edelleen noudattaa. Myös oli siinä otettu huomioon, että pankille ehdotetun järjestelmän mukaan olisi aiheutunut mahdollisimman vähän kustannuksia, sekä että järjestelmä olisi mahdollisimman yksinkertainen käytännössä toteuttaa ja siis antaisi hyvin vähän tilaisuutta väärinkäytöksiin.

Koska kuitenkin Johtokunta katsoo, että järjestelmää ehdotetussa muodossa voisi tulla väärin käytetyksi ja vielä katsoo sen laillisuuden kyseenalaiseksi, on keksittävä joku muu muoto asian järjestämiseksi.

Ensimäisenä ratkaisuna tulisi silloin tavallinen akkreditiivi kysymykseen, joka kuitenkin estää rahamäärien lähettämisen muuta kuin etukäteen sovituille henkilöille ja joka asettaa rajansa suorituksen määrään ja aikaan nähden ja josta olisi määrättävä uudet perusteet perittävien kulujen ja provisioiden suhteen. Tämä järjestelmä on tietysti pankin tapojen puitteissa helposti toteutettavissa, mutta on kankeutensa puolesta vähemmän suositeltava, eikä se vastaa niitä vaatimuksia, joiden ratkaisua uuden järjestelmän kautta tavoitetaan.

Toinen mahdollisuus olisi se, että pankki luopuisi vaatimuksestaan, että pano- ja ottotililtä suoritetaan maksuja ainoastaan shekkiä vastaan tai clearingvelan täyttämiseksi ja sen sijaan hyväksyisi jonkunlaisen kuitin shekin asemasta.

Tähän tarvitaan paitsi erikoinen kuitti myös määrätynlainen ilmoituskirjelomake, joka annettaisiin asiakkaan

käytettäväksi ja jolla hän osaksi varmentaisi antamansa puhelinmääräyksen, osaksi valtuuttaisi pankin määrällä rasittamaan asianomaista tiliä. Järjestelmä tässä muodossa on muuten jokseenkin sama kuin aikaisemmin ehdotettu puhelinshekkijärjestelmä, mutta kaipaa lisälomakkeita ja laajempaa varmennusta. Mitä taas tulee laillisuuteen, voidaan siitä olla hyvinkin eri mieltä niin kauan kuin on pohjana pano- ja ottotili.

Kolmantena vaihtoehtona olisi aivan erikoisen tilin aloittaminen, jolta nostaminen olisi mahdollinen ainoastaan määrätynlaista puhelinmääräykseen perustuvaa kuittia vastaan, mutta koska käyttö muodostuisi erittäin rajoitetuksi tuskin kannattaa ajatella tätä mahdollisuutta, joka muutenkin aiheuttaisi paljon kuluja ja lisähankintoja.

Nämä kaikki näkökohdat huomioonottaen tuntuu siltä, kuin alkuperäinen suunnitelma kaikesta huolimatta olisi paras, jos siitä saadaan karsituksi pois toinen shekkikappale. Myös tämä on mahdollista, jos alkuperäisen shekin asemasta laaditaan ilmoituskirje, jossa on otettu huomioon kaikki shekkiin kuuluvat tekstiosat, mutta joka on niin laadittu, ettei sen perusteella missään tapauksessa voi tulla kysymykseenkään maksun suorittaminen. Sen tulisi olla suunnilleen seuraavan mallin mukainen:

"Ilmoituskirje

Suomen Pankin _____ konttorille

_____

Allekirjoittanut on tänään puhelimitse antanut pankin _____ konttorille määräyksen puolestamme asettaa puhelinshekin

N:o oooo/_____ maksettavaksi kenelle

_____

määrää ja jonka määrä on

mk_____ & /100
(kirjaimilla)

eli siis mk oooooo:oo, minkä shekin pyysimme ja valtuutamme _____ (numeroilla) n konttorinne käskystämme allekirjoittamaan sekä sitä vastaan laillisin kuittauksin maksun suorittamaan. Määrällä pyydämme ja valtuutamme Teitä veloittamaan pano- ja ottotiliämme N:o o/oo konttorissanne.

(Leima ja allekirjoitukset)."

Tämän ilmoituskirjeen nojalla tehtäisiin tarpeellinen tilivaraus ja itse tilin veloittaminen tapahtuisi puhelinshekin saavuttua.

Näin järjestettynä ei samasta shekistä syntyisi muuta kuin yksi kappale ja se olisi joka suhteessa laillinen, vaikka tilinhaltijan allekirjoitukset eivät tulekaan tilin nimen alla näkyviin, kun pankki ilmoituskirjeessä olevan valtakirjan nojalla varustaa sen omilla allekirjoituksillaan. Menettely olisi muuten sama kuin mitä alkuperäisessä pro memoriassa mainittiin.

Ilmoituskirjeet toimitettaisiin asiakkaille shekkikirjan tapaisissa vihoissa ja jokainen lomake olisi varustettu juoksevalla numerolla, jonka lisäksi viistoviivan taakse tulisi sovittu varmistusluku, jonka pankki on puhelinshekkioikeutta myönnettäessä määrännyt käytettäväksi. Näistä lomakevihoista kannettaisiin kuluja peittävä maksu, ellei katsottaisi edullisemmaksi ottaa käytäntöön tähän tarkoitukseen määrättyä sisäänkirjoitusmaksua.

Mikään ei estäisi pankkia sisäisessä työssään käyttämästä näitä puhelinshekkejä nykyisten puhelin- ja sähkemääräysten asemasta, sillä se korjaisi erinäisiä puutteellisuuksia nykyisessä järjestelmässä.

Ensiksikin olisi maksettava määrä kirjoissa pano- ja ottotilillä kunnes se maksetaan eikä jäisi roikkumaan niin sanoaksemme ilmassa. Tätä tarkoitusta varten avaisi joka konttori itseään varten tilin pano- ja ottotilissä, johon jokainen maksumääräys merkittäisiin pannuksi ja varustettaisiin juoksevalla numerolla, joka sitten tulisi puhelinshekin numeroksi. Toisena lukuna shekin numerossa olisi pankin salainen avainluku. Shekin saavuttua määräyksen antaneelle konttorille veloitettaisiin pano- ja ottotiliä tavallisessa järjestyksessä. Kun myös kirjemääräyksiin nähden voitaisiin ottaa shekkikuittaus käytäntöön ja nekin merkitä väliaikaisesti tässä tarkoitetulle maksumääräysten tilille poistuisi nykyinen luonnoton tilanne, että konttorien tililtä suoritetaan maksuja suoraan asiakkaille, vaikka tili onkin tarkoitettu yksinomaan konttorienvälistä tilijärjestelyä varten. Myös kuittien kir-

javuus poistuisi samalla.

Tässä tarkoitetussa pano- ja ottotiliin liittyvässä aputilissä käytettäisiin tilin numerona asianomaisen konttorin perusnumero kautta M eli siis esim. Sortavalan konttorissa N:o 7/M, jossa M tarkoittaa maksumääräystä tai muistiota. Pääkonttorissa jäisi luonnollisesti tilin merkiksi N:oM.

Milloin kirje- tai puhelinmääräys tarkoittaisi jonkun pano- ja otto- tai muun tilin suoranaista hyvittämistä olisi tämä shekissä mainittava ja kuittauksen asemasta tulisi merkintä, että hyvitys on tapahtunut määräyksenmukaisessa järjestyksessä.

Näin laadittuna pitäisi järjestelmästä olla kaikki alkuperäiseen suunnitelmaan sisältyneet haitat poistetut, eikä sen laillisuudesta ja varmuudesta luulisi olevan epäilystä.

Lomakkeita tarvittaisiin yhden uuden asemasta kaksi, nimittäin ruskea shekkilomake ja ilmoituskirjelomake ja, jos myös kirjemääräyksistä otettaisiin shekkikuittaus käytäntöön, voisi jättää shekkilomakkeista pois poikkiviistittaisen merkinnän "Puhelinshekki" ja määrätä, että mainittu merkintä tehdään vasta shekkiä kirjoitettaessa jos aihetta on.

Lisäksi olisi shekkilomaketta painettaessa tekstin alle varattava tilaa tilinhaltijan nimelle ja sen alle:

"Käskystä: Suomen Pankki

_____ _____"

Tarvittavat salamerkit määräisi pankki puhelinshekkioikeutta myönnettäessä eikä asiakas, kuten aikaisemmassa pro memoriassa erheellisesti tuli mainiyuksi.

Salamerkeistä, jotka olisivat mieluimmin kolmenumeroisia lukuja, olisi laadittava valmis luettelo kahdessa kappaleessa, joista toinen säilytettäisiin Johtokunnassa ja toinen pääholvissa ja johon tehtäisiin merkintä joka kerta kun uusi ryhmä on otettu käyttöön joten saman ryhmän antaminen usealle asiakkaalle ei tulisi kysymykseen.

Koska tämä kysymys kuitenkin tulee ajankohtaiseksi

vasta sen jälkeen, kun päätös puhelinshekin käyttöönottamisesta on myönteisesti ratkaistu, jääköön ehdotus avainlukuluetteloksi myöhempään vaiheeseen tai kokonaan tekemättä asian kehityksestä riippuen.

Näin suunnitellut ja ehdottanut,
Äänislinnassa, marraskuun 23 p:nä 1941.
G. Å. Myréen."

Tähän asia sitten jäi, eikä siitä sen jälkeen mitään kuulunut. Kapteeni Jahnukainen, joka niin innokkaasti oli tätä asiaa sotilashallintoviranomaisten tarpeita tyydyttääkseen ajanut, luopui myös tätä asiaa koskevasta aloitteestaan pankkiolojen uudelleenjärjestämisen yhteydessä valloitetulla alueella.

o o
o